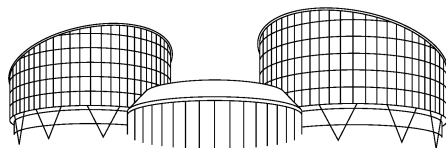

Tradus și revizuit de IER (<http://ier.gov.ro/>)

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A PATRA

CAUZA STĂVILĂ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 23126/16)

HOTĂRÂRE

Art. 4 din Protocolul nr. 7 • Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori • Redeschiderea urmăririi penale și condamnarea ulterioară pentru o infracțiune rutieră, pe baza aceluiași dosar, fără administrarea de probe noi, o interpretare diferită a legislației relevante și reexaminarea circumstanțelor cauzei

STRASBOURG

1 martie 2022

DEFINITIVĂ

01/06/2022

Hotărârea a rămas definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Poate suferi modificări de formă.

HOTĂRÂREA STĂVILĂ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

În cauza Stăvilă împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din:

Yonko Grozev, *președinte*,

Faris Vehabović,

Iulia Antoanella Motoc,

Gabriele Kucsko-Stadlmayer,

Pere Pastor Vilanova,

Jolien Schukking,

Ana Maria Guerra Martins, *judecători*,

și Ilse Freiwirth, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere:

cererea (nr. 23126/16) îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Iosif-Amadeus Stăvilă („reclamantul”), a sesizat Curtea, la 18 aprilie 2016, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”);

decizia de a comunica cererea Guvernului României („Guvernul”);

observațiile părților;

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 25 ianuarie 2022,

pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

1. Reclamantul s-a plâns că redeschiderea urmăririi penale față de el și condamnarea lui ulterioară au încălcat dreptul său la apărare, principiul egalității armelor, dreptul de a nu fi judecat și pedepsit de două ori pentru aceeași infracțiune, dreptul la o cale de atac efectivă, precum și principiul securității juridice. Acesta a invocat art. 6 și 13 din Convenție și art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție.

ÎN FAPT

2. Reclamantul s-a născut în 1994 și trăiește în Arăneag. Acesta a fost reprezentat de domnul C. Berar, avocat în Ineu.

3. Guvernul a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna O. Ezer, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

4. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de părți, pot fi rezumate după cum urmează.

I. URMĂRIREA PENALĂ FAȚĂ DE RECLAMANT

5. La 3 aprilie 2013, reclamantul conducea un autovehicul pe un drum public și a fost oprit de poliție pentru un control în de rutină. Atunci când

agenții de poliție i-au cerut documentele autoturismului, reclamantul a recunoscut că nu posedă permis de conducere.

6. La 26 aprilie 2013, agenții din cadrul Postului de Poliție Comunal Târnova au început urmărirea penală față de reclamant, în temeiul articolului 86 alineatul (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice („Ordonanța” – a se vedea infra, pct. 39) pentru conducerea unui autovehicul fără deținerea unui permis de conducere.

7. La 4 noiembrie 2013, un procuror de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Ineu („procurorul”) a dispus scoaterea de sub urmărire penală a reclamantului, pe motiv că fapta acestuia era lipsită de pericolul social al unei infracțiuni, având în vedere atingerea minimă adusă valorilor apărute de legea penală și faptul că reclamantul și-a recunoscut faptele și le-a regretat, precum și faptul că a cooperat cu anchetatorii. Procurorul a considerat că era necesar să se aplice reclamantului sancțiunea cu caracter administrativ a amenzii, în cuantum de 500 lei [113 euro (EUR)], care era suficientă pentru reeducarea acestuia.

8. Reclamantul nu a contestat această ordonanță în fața unui procuror ierarhic superior sau a unei instanțe și aceasta a rămas definitivă și executorie, în sensul autonom atribuit acestui termen de Convenție (a se vedea infra, pct. 58 și trimiterea citată).

II. REDESCHIDEREA URMĂRIRII PENALE FAȚĂ DE RECLAMANT

9. La 13 august 2014, un procuror ierarhic superior de la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Timișoara („procurorul ierarhic superior”) a infirmat ca nelegală ordonanța din 4 noiembrie 2013 (a se vedea supra, pct. 7) și a dispus redeschiderea urmăririi penale față de reclamant. Acesta a invocat articolul 335 alineatul (1) din Codul penal, care intrase în vigoare la 1 februarie 2014 și abrogase articolul 86 alineatul (1) din Ordonanță (a se vedea infra, pct. 39). În plus, procurorul ierarhic superior a trimis dosarul cauzei la un judecător de cameră preliminară pentru a examina legalitatea și temeinicia ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale, în conformitate cu articolul 335 alineatul (4) din Codul de procedură penală („C. proc. pen.” – a se vedea infra, pct. 41).

10. Pe baza elementelor de probă din dosarul cauzei, procurorul ierarhic superior a reținut că faptele reclamantului prezentau pericolul social al unei infracțiuni, dat fiind faptul că acestea ar fi putut constitui un pericol pentru siguranța circulației rutiere. S-a apreciat că scopul preventiv-educativ și represiv al sancțiunii penale nu putea fi atins prin aplicarea reclamantului a unei sancțiuni cu caracter administrativ. Constatarea potrivit căreia faptele reclamantului nu prezentau pericolul social al unei infracțiuni a fost nelegală întrucât legea nu condiționa existența infracțiunii de producerea vreunei urmări, impunând ca acțiunile unei persoane să aibă consecințe reale pentru ca infracțiunea în cauză să existe, iar o astfel de interpretare ar fi dat impresia

că fapta, încadrată de lege drept infracțiune, era mai puțin periculoasă. Nu se putea susține că reprezenta o atingere minimă adusă valorilor apărute de lege și era lipsit în mod vădit de importanță faptul că, pe drumurile publice circula un autoturism condus de o persoană care nu poseda permis de conducere. Nici atitudinea sinceră a reclamantului nu era de natură a caracteriza favorabil persoana suspectului, întrucât aceasta nu a reprezentat expresia propriei sale voințe, ci rezultatul prinderii sale în flagrant și a probelor evidente administrate în cauză.

11. Prin încheierea din 24 septembrie 2014, care nu este supusă vreunei căi de atac, Judecătoria Ineu – judecător de cameră preliminară, în Camera de consiliu și fără participarea părților – a hotărât că ordonanța din 13 august 2014 (a se vedea supra, pct. 9 și 10) era legală și temeinică și a confirmat redeschiderea urmăririi penale față de reclamant. Judecătorul de cameră preliminară a hotărât, de asemenea, că în mod corect s-a reținut că nu a existat împrejurarea pe care se întemeia scoaterea de sub urmărire penală.

12. Pornind de la starea de fapt, astfel cum a fost reținută în cuprinsul ordonanței procurorului, judecătorul de cameră preliminară a constatat, de asemenea, că aspectele cu privire la faptul că reclamantul a recunoscut și regretat săvârșirea faptei și a cooperat cu anchetatorii nu erau de natură a înlătura pericolul social concret al infracțiunii. Deși nu deținea permis de conducere, suspectul nu a ezitat să conducă autovehiculul, ignorând urmarea care s-ar fi putut produce raportat la circulația rutieră și pietonală.

13. Având în vedere acțiunile reclamantului, procurorul ierarhic superior în mod legal a concluzionat că nu se putea reține că ar fi reprezentat o atingere minimă adusă valorilor apărute de lege și că ar fi fost lipsit în mod vădit de importanță faptul că pe drumurile publice circula un autoturism condus de o persoană care nu poseda permis de conducere.

14. La 3 și, respectiv, 4 decembrie 2014, procurorul ierarhic superior a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale față de reclamant și l-a citat pe acesta să se înfățișeze în calitate de inculpat. Reclamantul a primit citațiile la 5 decembrie 2014.

15. La 11 decembrie 2014, procurorul ierarhic superior a luat declarația reclamantului. Acesta a mărturisit că a condus un autoturism fără a poseda permis de conducere.

16. La 13 ianuarie 2015, procurorul ierarhic superior a dispus trimiterea în judecată a reclamantului și a trimis cauza acestuia la judecătorie.

17. La aceeași dată, judecătoria i-a trimis reclamantului o copie a actului de sesizare a instanței și l-a informat că dosarul cauzei sale urma să fie examinat în curând de un judecător de cameră preliminară, care trebuia să se pronunțe cu privire la legalitatea sesizării instanței și să hotărască dacă aceasta avea competența să o examineze. În plus, judecătorul de cameră preliminară trebuia să verifice legalitatea efectuării actelor de urmărire penală, a administrării probelor și a probelor depuse la dosar. Reclamantul a fost invitat să depună cereri și obiecții scrise în termen de douăzeci de zile,

prin care să conteste legalitatea probelor depuse la dosarul cauzei, precum și a efectuării actelor de urmărire penală și a administrării probelor.

18. La 28 ianuarie 2015, procurorul ierarhic superior a solicitat Serviciului fiscal orășenesc Ineu să restituie reclamantului amenda aplicată acestuia la 4 noiembrie 2013 (a se vedea supra, pct. 7), dacă acesta o achitase deja.

19. La 18 februarie 2015, Serviciul fiscal orășenesc Ineu a informat procurorul ierarhic superior cu privire la faptul că nu putea să îi restituie reclamantului amenda, întrucât acesta nu o plătitese.

20. Printr-o încheiere de ședință din 2 aprilie 2015, care nu este supusă vreunei căi de atac, Judecătoria Ineu – judecător de cameră preliminară, în Camera de consiliu și cu participarea părților, inclusiv a reclamantului, care era prezent – a constatat legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală și a dispus începerea judecății. Instanța a reținut că reclamantul nu a formulat nicio cerere sau excepție, oral sau scris, și că nu exista niciun motiv pentru ca instanța să ridice din oficiu astfel de excepții.

III. JUDECATA ÎN FAȚA INSTANȚEI DE PRIM GRAD

21. În ședința din 7 mai 2015, judecătoria a luat declarația reclamantului și a admis judecarea cererii sale în cadrul unei proceduri simplificate, întrucât acesta a recunoscut că săvârșise faptele cu privire la care a fost acuzat. Instanța a reținut că părțile nu au formulat nicio cerere sau excepție în cauză și că reclamantul solicitase să fie judecat numai pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale și a înscrisurilor prezentate de părți, pentru a beneficia de o reducere a cuantumului pedepsei aplicate. În plus, instanța a hotărât că probele administrate în faza de urmărire penală erau suficiente pentru a pronunța o decizie în cauză și a amânat judecata pentru a-i permite reprezentantului legal al reclamantului să depună documente suplimentare la dosar.

22. La 23 iulie 2015, reclamantul a solicitat judecătoriei să dispună fie încetarea procesului penal, întrucât ordonanța procurorului ierarhic superior din 13 august 2014 (a se vedea supra, pct. 9) era nelegală, fie achitarea sa. Acesta a susținut că procurorul ierarhic superior înfirmase în mod nelegal ordonanța definitivă din 4 noiembrie 2013 (a se vedea supra, pct. 7), prin simpla reexaminare a probelor disponibile și în lipsa unor fapte sau probe noi ori recent descoperite și fără să fi identificat un viciu de procedură fundamental în cadrul procedurii. Abordarea procurorului ierarhic superior încălcase principiile securității juridice și *ne bis in idem* și îl ținuse pe reclamant într-o stare prelungită de incertitudine. În plus, competența procurorului ierarhic superior de a infirma o ordonanță definitivă la mai mult de nouă luni de la emiterea acesteia l-a plasat pe reclamant într-o poziție considerabil dezavantajoasă și a constituit o încălcare a principiului egalității armelor.

23. Reclamantul a susținut, de asemenea, că ordonanța din 13 august 2014 fusese confirmată de un judecător de cameră preliminară, care se pronunțase în Camera de consiliu și fără ca reclamantul să fi fost citat să își prezinte poziția cu privire la această chestiune, nici măcar în scris (a se vedea supra, pct. 11-13). Dispozițiile privind desfășurarea procedurilor menționate anterior au fost declarate neconstituționale de către Curtea Constituțională [a României („CCR”)] la 23 iunie 2015 (a se vedea infra, pct. 42-44). Prin privarea reclamantului de posibilitatea de a contesta, în această etapă a procedurii, legalitatea ordonanței în cauză a procurorului ierarhic superior s-ar încălca dreptul reclamantului la apărare și la o cale de atac efectivă, întrucât ar ignora o decizie obligatorie a CCR.

24. La 6 august 2015, judecătoria l-a condamnat pe reclamant la un an și două luni de închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de conducere a unui autovehicul fără a deține un permis de conducere. Instanța a hotărât că încadrarea juridică a acuzației îndreptate împotriva acestuia trebuia să fie schimbată, întrucât articolul 86 alineatul (1) din Ordonanță (a se vedea infra, pct. 39) era legea penală mai favorabilă în cazul său. În plus, fapta sa prezenta gradul de pericol social al unei infracțiuni. Atingerea adusă prin fapta sa valorilor apărute de legea penală nu era minimă, întrucât acesta a săvârșit infracțiunea în cursul termenului de încercare al suspendării condiționate a executării unei pedepse de două luni de închisoare, care îi fusese aplicată pentru o infracțiune săvârșită anterior. Recunoașterea formală de către reclamant a vinovăției sale nu era de natură să diminueze gravitatea infracțiunii în condițiile constatării infracțiunii flagrante și a dovedirii depline a acesteia.

25. Instanța a hotărât, de asemenea, că încheierea din 24 septembrie 2014 (a se vedea supra, pct. 11) era legală și temeinică, întrucât decizia CCR din iunie 2015 (a se vedea infra, pct. 42-44) avea doar efecte *ex nunc*, iar judecătorul de cameră preliminară pronunțase încheierea în cauză înainte de decizia CCR și în conformitate cu normele procedurale în vigoare la momentul respectiv. În plus, ordonanța procurorului nu constituia o hotărâre definitivă, care împiedica punerea în mișcare a acțiunii penale, atât timp cât reclamantul nu a făcut dovada achitării amenzii care îi fusese aplicată, iar art. 335 C. proc. pen. (a se vedea infra, pct. 41) permitea redeschiderea urmăririi penale.

IV. JUDECATA ÎN FAȚA INSTANȚEI DE APEL

26. Reclamantul a declarat apel împotriva sentinței și a reiterat argumentele invocate în fața instanței de prim grad (a se vedea supra, pct. 22-23). În plus, acesta a susținut că instanța inferioară a interpretat greșit dispozițiile legale aplicabile, a apreciat superficial circumstanțele cauzei și nu a ținut seama de unele dintre argumentele sale.

27. Printr-o decizie penală din 22 octombrie 2015, care nu este supusă vreunei căi de atac ordinare, Curtea de Apel Timișoara („Curtea de apel”) a respins apelul reclamantului. Aceasta a hotărât că, spre deosebire de vechile dispoziții ale Codului de procedură penală, noile dispoziții, care intraseră în vigoare în februarie 2014, respectau cerințele prevăzute de jurisprudența Curții și prevedeau controlul judecătoresc al legalității ordonanțelor parchetului prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale, pentru a garanta că procedurile sunt redeschise în mod echitabil și într-un termen rezonabil de scurt. Așadar, reclamantul nu putea să susțină că au fost încălcate drepturile sale garantate de art. 6 din Convenție și de art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție.

28. În plus, procedura din 24 septembrie 2014 (a se vedea supra, pct. 11) nu putea încălca Decizia CCR din iunie 2015 (a se vedea infra, pct. 42-44), întrucât această decizie avea doar efecte *ex nunc*. Pe de altă parte, faptul că reclamantul nu a fost citat în cursul acestei proceduri nu a adus atingere drepturilor sale, în măsura în care acesta beneficiase de posibilitatea de a formula orice cereri și excepții cu privire la faza de urmărire penală a procedurii, în cursul procedurii din 2 aprilie 2015 (a se vedea supra, pct. 20). Însă reclamantul nu făcuse acest lucru și judecătorul de cameră preliminară a confirmat legalitatea sesizării instanței, a efectuării actelor de urmărire penală și a administrării probelor.

29. Criticile reclamantului referitoare la pretinsa nelegalitate a ordonanței procurorului ierarhic superior nu mai puteau fi examinate de instanță, întrucât încheierile din 24 septembrie 2014 și din 2 aprilie 2015 (a se vedea supra, pct. 11 și 20) erau definitive și fuseseră pronunțate de judecători independenți de cameră preliminară, prin respectarea garanțiilor prevăzute în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Reclamantul a solicitat, de asemenea, să fie judecat în cadrul unei proceduri simplificate și numai pe baza probelor depuse la dosarul cauzei în cursul urmăririi penale (a se vedea supra, pct. 21).

30. Instanța a constatat, de asemenea, că în cauză nu era incident principiul *non bis in idem*, întrucât au fost respectate garanțiile procesuale prevăzute în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și în dreptul național [dispozițiile Codului de Procedură Penală] și, în temeiul dreptului intern, era posibilă redeschiderea urmăririi penale, ulterior scoaterii de sub urmărire penală.

31. În sfârșit, instanța a hotărât că reclamantul nu putea fi achitat prin invocarea unor argumente similare celor invocate de instanța de prim grad (a se vedea supra, pct. 24).

V. CEREREA DE REVIZUIRE A PROCEDURII

32. Reclamantul a introdus o cerere de revizuire a încheierii penale [cale extraordinară de atac] din 24 septembrie 2014 (a se vedea supra, pct. 11), a sentinței penale din 6 august 2015 și a deciziei penale din 22 octombrie 2015

(a se vedea supra, pct. 24 și 27), solicitând infirmarea ordonanței procurorului ierarhic superior, încetarea procesului penal îndreptat împotriva lui și casarea sentinței din 6 august 2015 și deciziei din 22 octombrie 2015. Acesta a reiterat argumentele invocate anterior în fața instanței de prim grad (a se vedea supra, pct. 22-23).

33. Printr-o sentință din 26 ianuarie 2016, care era supusă unei căi de atac, judecătoria a respins cererea de revizuire formulară de reclamant ca inadmisibilă. Instanța a constatat că ordonanța procurorului ierarhic superior fusese verificată de o instanță la 24 septembrie 2014. Faptul că reclamantul nu a fost citat în cursul acestei proceduri nu a adus atingere drepturilor sale, întrucât acesta ar fi putut invoca orice excepții cu privire la faza de urmărire penală a procedurii și la actul de sesizare a instanței, în cursul procedurii din 2 aprilie 2015 (a se vedea supra, pct. 20).

34. Reclamantul a declarat apel împotriva sentinței penale, invocând argumente similare celor invocate în fața instanței inferioare (a se vedea supra, pct. 32).

35. Printr-o decizie definitivă din 21 aprilie 2016, Curtea de Apel a respins ca nefondat apelul declarat de reclamant. Instanța a constatat inadmisibilitatea cererii de revizuire formulate de reclamant, întrucât aceasta nu viza o hotărâre a instanței asupra fondului. Dispoziția din Codul de procedură penală care a fost declarată neconstituțională de Curtea de Constituție (a se vedea infra, pct. 42-44) era o normă de drept procesual penal și nu o normă de drept substanțial. În plus, reclamantul ar fi putut să conteste legalitatea urmăririi penale în procedura de cameră preliminară.

VI. ALTE INFORMAȚII RELEVANTE

36. La 6 august 2020, Parchetul General a informat Guvernul că, în ceea ce privește practica instanțelor interne, decizia respectivă afecta doar procedurile de judecată în camera preliminară în cadrul cărora au fost verificate ordonanțe prin care procurorii au dispus redeschiderea urmăririi penale, care erau încă pendinte la data publicării deciziei CCR din 23 iunie 2015 (22 septembrie 2015). Procedurile de judecată în camera preliminară care se încheiaseră înainte de data publicării deciziei CCR nu erau afectate de această decizie, iar aceasta nu producea efecte în privința procedurilor respective. Aceste ultime proceduri erau definitive și nu mai puteau face obiectul unei verificări.

CADRUL JURIDIC ȘI PRACTICA RELEVANTE

I. CONSTITUȚIA

37. Dispozițiile constituționale relevante privind aplicarea la nivel național a tratatelor internaționale în materia drepturilor omului, dreptul de acces la o

HOTĂRÂREA STĂVILĂ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

instanță și dreptul la apărare, exercitarea căilor de atac, precum și efectele deciziilor Curții Constituționale prin care au fost declarate neconstituționale dispoziții legale interne, sunt prezentate în hotărârea pronunțată în cauza *Mihail Mihăilescu împotriva României* (nr. 3795/15, pct. 21, 12 ianuarie 2021).

II. CODUL PENAL ȘI ORDONAȚA GUVERNULUI

38. Dispozițiile relevante din vechiul Cod Penal, care a fost în vigoare până la 1 februarie 2014, privind normele aplicabile faptelor cu privire la care se consideră că nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni sunt prezentate în hotărârea în cauza *Mihalache împotriva României* (MC), nr. 54012/10, pct. 33, 8 iulie 2019.

39. Articolul 86 alineatul (1) din Ordonanță, care a fost în vigoare până la 1 februarie 2014, și articolul 335 alineatul (1) din Codul penal, care a fost în vigoare până la 1 februarie 2014, prevăd că conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul ori a unui tramvai de către o persoană care nu posedă permis de conducere se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

III. CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ

40. Dispozițiile relevante din vechiul Cod de procedură penală, care a fost în vigoare până la 1 februarie 2014, referitoare la ordonanțele emise de procurori prin care s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală, pe motiv că fapta cercetată nu prezenta gradul de pericol social al unei infracțiuni, și aplicarea sancțiunii cu caracter administrativ a amenzii, sunt prezentate în hotărârea în cauza *Mihalache* (citată anterior, pct. 34).

41. Art. 335 C. proc. pen., astfel cum era în vigoare la momentul faptelor, are următorul cuprins:

Reluarea în caz de redeschidere a urmăririi penale

„(1) Dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția [de clasare] constată, ulterior, că nu a existat împrejurarea pe care se întemeia clasarea, infirmă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale [...]

(2) În cazul în care au apărut fapte sau împrejurări noi din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea, procurorul revocă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale.

(3) Când constată că suspectul sau inculpatul nu și-a îndeplinit cu rea-credință obligațiile stabilite conform art. 318 alin. (3), procurorul revocă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale.

(4) Redeschiderea urmăririi penale este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară, în termen de cel mult 3 zile, sub sancțiunea nulității. Judecătorul de cameră preliminară hotărăște prin încheiere motivată, în camera de consiliu, fără participarea procurorului și a suspectului sau, după caz, a inculpatului, asupra legalității și temeiniciei ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale.

[...]"

IV. DECIZIA CURȚII CONSTITUȚIONALE, PUBLICATĂ ÎN MONITORUL OFICIAL NR. 708 DIN 22 SEPTEMBRIE 2015

42. La 23 iunie 2015, în urma unei excepții ridicate de Avocatul Poporului la 3 martie 2015, Curtea Constituțională a decis, cu majoritate de voturi, că art. 335 alin. (4) din C. proc. pen. era neconstituțional, în măsura în care judecătorul de cameră preliminară putea să se pronunțe cu privire la redeschiderea urmăririi penale fără participarea procurorului și a suspectului sau, după caz, a inculpatului. Curtea a statuat că, spre deosebire de vechiul C. proc. pen. în vigoare înainte de februarie 2014, noul C. proc. pen. impune ca ordonanța prin care un procuror a dispus redeschiderea urmăririi penale să fie supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară. În acest fel, dispozițiile C. proc. pen. au fost puse în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care impune realizarea unui control judecătoresc pentru a aprecia dacă redeschiderea cauzei nu este inechitabilă și dacă perioada scursă de la încetarea anchetei nu este excesivă.

43. În cadrul verificării ordonanței de redeschidere a urmăririi penale, un judecător de cameră preliminară trebuie să se pronunțe asupra legalității și temeiniciei ordonanței în cauză. Dacă verificarea legalității ordonanței constă într-o analiză în vederea stabilirii dacă în cauză este aplicabilă una dintre condițiile prevăzute la articolul 335 din C. proc. pen. pentru reluarea urmăririi penale, verificarea temeiniciei ordonanței presupune însă un control asupra situațiilor de fapt care au determinat aplicarea condițiilor menționate anterior. În plus, confirmarea ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale de către judecătorul de cameră preliminară are ca efect formularea unei acuzații în materie penală, în sensul Convenției, împotriva persoanei vizate de aceasta. Faptul că nici procurorul și nici suspectul, sau, după caz, inculpatul nu au fost așadar citați să participe la această procedură și să își susțină în mod direct argumentele, în fața judecătorului de cameră preliminară, încălca drepturile acestora la un proces echitabil și la apărare, prevăzute de Constituție.

44. CCR a hotărât, de asemenea, că judecătorul de cameră preliminară nu poate stabili situațiile de fapt - pe care trebuie să le examineze în cursul unei asemenea proceduri - în mod formal și unilateral, printr-o procedură necontradictorie, întrucât aprecierea faptelor presupune o prezență efectivă și activă a părților și, uneori, audierea lor de către instanță.

45. În cadrul unei opinii separate, unii dintre judecătorii CCR și-au exprimat convingerea că dispozițiile relevante ale articolului 335 alineatul (4) din C. proc. pen. erau constituționale. Aceștia au reținut că judecătorul de cameră preliminară nu verifică aspecte ce țin de fondul cauzei și nici nu stabilește vinovăția suspectului sau a inculpatului, în cadrul examinării ordonanței parchetului de redeschidere a urmăririi penale. În plus, în această

fază a procedurii, acțiunea penală nu a fost redeschisă. În consecință, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, nu sunt aplicabile garanțiile specifice dreptului la un proces echitabil în materie penală înstitute prin art. 6 din Convenție. În plus, suspectul sau, după caz, inculpatul va beneficia, pe parcursul urmăririi penale, după redeschidere, de toate garanțiile procesuale specifice unui proces echitabil. În situația în care, în urma efectuării urmăririi penale astfel reluate, inculpatul este trimis în judecată, acesta va beneficia întâi de judecarea cauzei sale conform procedurii de cameră preliminară, iar apoi potrivit celei de judecată, proceduri ce oferă garanțiile procesuale specifice dreptului la un proces echitabil.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 DIN CONVENȚIE

46. Reclamantul s-a plâns că redeschiderea urmăririi penale și condamnarea acestuia au încălcat dreptul său la apărare și principiul egalității armelor, întrucât (i) legalitatea ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale fusese examinată de un judecător de cameră preliminară în absența lui și fără ca acesta să fi fost citat să participe la proces și (ii) instanțele de judecată au refuzat să examineze argumentele sale referitoare la nelegalitatea ordonanței în cauză, deși CCR recunoscuse inechitatea unei asemenea proceduri de judecată în camera preliminară și o declarase neconstituțională, înainte de încheierea procesului acestuia. Reclamantul s-a plâns, de asemenea, că ordonanța de redeschidere a urmăririi penale a încălcat principiul securității juridice, întrucât a fost pronunțată după nouă luni de la încetarea acțiunii împotriva sa, în lipsa apariției unor fapte sau probe noi în cauză.

Reclamantul a invocat art. 6 din Convenție, care, în măsura în care este relevant, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa [...]

[...]

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

[...]

(c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el [...]

[...]”

A. Argumentele părților

1. Guvernul

47. Guvernul a admis că procedura din 24 septembrie 2014 (a se vedea supra, pct. 11) s-a desfășurat în camera de consiliu și fără participarea reclamantului. Cu toate acestea, a argumentat că reclamantul a avut posibilitatea să conteste legalitatea rechizitoriului prin care a fost trimis în judecată, probele depuse la dosar, efectuarea actelor de urmărire penală și administrarea probelor, în cursul procedurii din 2 aprilie 2015 (a se vedea supra, pct. 20). Reclamantul nu a făcut acest lucru, deși, în cursul acestei proceduri, i s-a oferit posibilitatea de a formula excepții, atât oral, cât și în scris, și a fost prezent în fața judecătorului de cameră preliminară.

48. Reclamantul a acceptat de bună voie, fără echivoc și fiind conștient în totalitate de consecințe, să fie judecat în cadrul unei proceduri simplificate (a se vedea supra, pct. 21) și, prin urmare, a renunțat implicit la unele dintre drepturile sale procedurale. Decizia lui a fost însoțită de garanții procedurale suficiente și a presupus acceptarea tuturor probelor depuse la dosarul cauzei sale, inclusiv ordonanța procurorului ierarhic superior și încheierea motivată din 24 septembrie 2014. Atât timp cât reclamantul nu a profitat de toate garanțiile menționate anterior (a se vedea supra, pct. 47), acesta nu poate argumenta că principiul securității juridice a fost încălcat în cauza sa.

49. Guvernul a subliniat că autorităților li se permitea să redeschidă procedura în situația în care, în procedura anterioară, a fost identificat un viciu fundamental care ar fi putut afecta soluționarea cauzei. În temeiul dispozițiilor interne relevante, o decizie a CCR are doar efecte *ex nunc* și dobândește forță juridică obligatorie abia începând cu data publicării acesteia. Având în vedere că încheierea motivată din 24 septembrie 2014 a fost pronunțată înainte de publicarea deciziei CCR din 23 iunie 2015 (a se vedea supra, pct. 42), instanțele naționale, inclusiv instanțele de judecată, erau obligate să aplice legea privind efectele deciziilor CCR. Instanțele au examinat argumentele reclamantului referitoare la pretinsa nelegalitate a ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale, ulterior deciziei CCR, le-au respins și au oferit motive în acest sens.

2. Reclamantul

50. Reclamantul a contestat argumentul Guvernului potrivit căruia acesta ar fi putut să formuleze excepții împotriva ordonanței de redeschidere a urmăririi penale în cauza sa, în cursul procedurii din 2 aprilie 2015. În opinia lui, contestarea caracterului echitabil al ordonanței procurorului ierarhic superior nu intra în sfera de aplicare a acestei proceduri. În plus, Decizia CCR din 23 iunie a fost pronunțată după încheierea procedurii din 2 aprilie 2015. Prin urmare, nu exista niciun motiv pentru ca un judecător de cameră preliminară să reexamineze ordonanța procurorului ierarhic superior în

această etapă a procedurii, atât timp cât aceasta fusese confirmată prin încheierea definitivă din 24 septembrie 2014 (a se vedea supra, pct. 11). Faptul că instanțele au refuzat să examineze legalitatea ordonanței de redeschidere a urmăririi penale, chiar și ulterior pronunțării deciziei de către CCR, este o dovadă suficientă că acestea ar fi procedat la fel și înainte de pronunțarea deciziei de către CCR.

51. Reclamantul a admis că decizia CCR a dobândit forță juridică obligatorie abia din momentul publicării și se aplica doar *ex nunc*. Cu toate acestea, procedura din cauza sa era încă pendinte în fața curții de apel la 22 septembrie 2015, data publicării deciziei CCR. Prin urmare, instanțele erau obligate să pună în aplicare această decizie.

52. Faptul că a fost de acord cu judecarea cauzei sale în cadrul unei proceduri simplificate și că a recunoscut săvârșirea infracțiunii nu poate fi un argument valabil, care să justifice încălcarea dreptului său la un proces echitabil, prin redeschiderea urmăririi penale împotriva sa. În plus, deciziile sale mai sus menționate nu puteau să împiedice achitarea sa de către instanțe.

B. Motivarea Curții

53. Curtea subliniază de la început că plângerile reclamantului cuprind două aspecte. Pe de o parte, acestea privesc pretinsa încălcare a dreptului său la apărare, a principiului egalității armelor și a principiului securității juridice în cadrul procedurii de judecată în camera preliminară, în care a fost examinată legalitatea ordonanței procurorului ierarhic superior de a redeschide urmărirea penală față de acesta (a se vedea supra, pct. 11). Pe de altă parte, acestea privesc pretinsa încălcare a dreptului său la apărare și a principiului egalității armelor în cursul procedurii de judecată (a se vedea supra, pct. 24 și 27). Prin urmare, Curtea va examina mai întâi primul capăt de cerere formulat de reclamant și apoi pe cel de-al doilea.

54. Curtea observă, de asemenea, că argumentele Guvernului sugerează că reclamantul nu a epuizat căile de atac interne disponibile în privința capetelor sale de cerere, întrucât nu le-a prezentat în fața judecătorului de cameră preliminară care a examinat legalitatea rechizitoriului prin care acesta a fost trimis în judecată la 2 aprilie 2015 (a se vedea supra, pct. 47-48). Totuși, Curtea nu va discuta exclusiv argumentele Guvernului referitoare la pretinsa neepuizare de către reclamant a căilor de atac interne disponibile, întrucât, chiar presupunând că aceste argumente ar fi respinse, capetele de cerere ale reclamantului sunt inadmisibile pentru următoarele motive.

1. *Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului la apărare al reclamantului și a principiilor egalității armelor și securității juridice în cursul procedurii de judecată în cameră preliminară în care a fost examinată ordonanța de redeschidere a urmăririi penale*

(a) Principii generale

55. Curtea reiterează faptul că dreptul la un proces echitabil prevăzut la art. 6 § 1 este un drept absolut. Cu toate acestea, un proces echitabil nu poate fi obiectul unei singure reguli invariabile, ci trebuie să depindă de circumstanțele fiecărei cauze în parte. Preocuparea principală a Curții, în temeiul art. 6 § 1, este să aprecieze caracterul echitabil al procesului penal în ansamblu. Curtea reiterează că garanțiile prevăzute la art. 6 se aplică de la momentul la care o „acuzatie în materie penală” există în sensul jurisprudenței Curții și pot fi prin urmare relevante în cadrul procedurilor premergătoare judecării dacă și în măsura în care este posibil să se aducă atingere caracterului echitabil al procesului printr-o omisiune inițială a respectării acestora. Faza de urmărire penală poate prezenta o importanță deosebită pentru pregătirea procesului penal. De exemplu, probele obținute în această fază determină deseori cadrul în care infracțiunea imputată va fi analizată în proces. Totuși, modul în care art. 6 urmează să fie aplicat în faza de urmărire penală depinde de particularitățile procedurii respective și de împrejurările cauzei [a se vedea *Ibrahim* și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 50541/08, 50571/08, 50573/08 și 40351/09, pct. 250-253, 13 septembrie 2016, cu trimiterile suplimentare].

56. În ceea ce privește art. 6 din Convenție, Curtea reafirmă, de asemenea, că casarea unei hotărâri definitive este un act instantaneu care nu creează o situație continuă, chiar dacă, precum în speță, implică redeschiderea procedurii. În plus, în conformitate cu art. 35 § 1 din Convenție, Curtea poate să examineze doar capete de cerere în privința cărora au fost epuizate căile de atac interne și care au fost formulate în termen de șase luni de la data rămânării „definitive” a hotărârii interne. În cazul în care nu există nicio cale de atac adecvată împotriva unui anumit act despre care se pretinde că încalcă dispozițiile Convenției, data la care are loc actul respectiv este considerată „definitivă” în sensul regulii privind termenul de șase luni (a se vedea, de exemplu, *Topallaj împotriva Albaniei*, nr. 32913/03, pct. 103, 21 aprilie 2016, cu trimiterile suplimentare).

(b) Aplicarea acestor principii în speță

57. Revenind la cauza reclamantului, Curtea subliniază că, potrivit Guvernului, ordonanța prin care procurorul a dispus scoaterea de sub urmărire penală a reclamantului nu era o hotărâre definitivă în sensul Convenției, întrucât reclamantul nu a plătit niciodată amenda care i-a fost aplicată (a se vedea *infra*, pct. 85).

58. Totuși, Curtea observă că a stabilit deja că o ordonanță prin care un procuror a dispus atât scoaterea de sub urmărire penală a unui reclamant - pe motiv că faptele nu prezentau pericolul social al unei infracțiuni -, cât și aplicarea unei sancțiuni executorii cu caracter administrativ pentru faptele săvârșite de reclamant - după ce procurorul a apreciat toate circumstanțele cauzei - rămâne definitivă, în sensul autonom atribuit acestui termen de Convenție, la expirarea termenului legal prevăzut pentru exercitarea de către reclamant a căii de atac de care dispune pentru a contesta ordonanța respectivă (a se vedea *Mihalache*, citată mai sus, pct. 13, 100-101 și 126).

59. Curtea subliniază că părțile nu contestă faptul că, după ce a luat cunoștință de ordonanța din 4 noiembrie 2013, reclamantul nu a considerat că era necesar să se prevaleze de calea de atac prevăzută pentru contestarea acestei ordonanțe (a se vedea supra, pct. 8). De asemenea, Guvernul nu a susținut – și, în orice caz, nu a prezentat nicio probă în acest sens – că, prin simplul fapt că reclamantul nu a plătit amenda care îi fusese aplicată (a se vedea supra, pct. 19), a fost restabilit termenul prevăzut pentru exercitarea căii de atac menționate anterior.

60. Prin urmare, Curtea apreciază că nu există niciun motiv de îndoială cu privire la faptul că ordonanța procurorului din 4 noiembrie 2013 rămăsese definitivă în sensul Convenției, la data la care procurorul ierarhic superior și-a exercitat puterea discreționară de a redeschide urmărirea penală față de reclamant, și anume 13 august 2014 (a se vedea supra, pct. 9).

61. În aceste condiții, Curtea consideră că termenul de șase luni pentru formularea plângerilor reclamantului referitoare la redeschiderea procedurii a început să curgă la 24 septembrie 2014, când judecătorul de cameră preliminară a confirmat (a se vedea supra, pct. 11) ordonanța procurorului ierarhic superior din 13 august 2014, prin care fusese infirmată ordonanța din 4 noiembrie 2013. Reclamantul nu a susținut că, la 11 decembrie 2014, când procurorul ierarhic superior i-a luat declarația (a se vedea supra, pct. 15), nu cunoștea pe deplin conținutul încheierii motivate a judecătorului de cameră preliminară și consecințele acesteia. Cu toate acestea, reclamantul a depus cererea sa în fața Curții la 18 aprilie 2016 – adică la mai mult de șase luni după ce a luat cunoștință de pretinsa încălcare de către judecătorul de cameră preliminară a dreptului său la apărare, a principiului egalității armelor și a cerinței securității juridice.

62. În ceea ce privește problema dacă reclamantul dispunea de căi de atac interne adecvate pentru a contesta actul pe care acesta îl considera drept o încălcare a Convenției, Curtea observă că reclamantul a recunoscut că, dacă nu ar fi existat decizia CCR din 23 iunie 2015, instanțele naționale - inclusiv judecătorul de cameră preliminară care a examinat legalitatea rechizitoriului prin care acesta a fost trimis în judecată - nu ar fi avut niciun motiv legal valabil pentru a examina caracterul echitabil al ordonanței din 13 august 2014 și al încheierii definitive din 24 septembrie 2014, pronunțată în cauza sa (a se

vedea supra, pct. 50). Prin urmare, formularea plângerii sale în fața instanțelor interne nu i-ar fi oferit nicio perspectivă rezonabilă de reușită.

63. Este adevărat că Guvernul și instanțele interne par să nu fie de acord cu opinia reclamantului potrivit căreia formularea plângerii sale, referitoare la caracterul inechitabil al încheierii definitive din 24 septembrie 2014, în fața judecătorului de cameră preliminară care a examinat legalitatea actului de trimitere în judecată a reclamantului ar fi fost lipsită de orice perspectivă de succes (a se vedea supra, pct. 28-29, 33, 35, și 47-48).

64. Cu toate acestea, Curtea nu este convinsă că poate să conteste opinia reclamantului. În această privință, observă că Guvernul nu a prezentat niciun exemplu concret de jurisprudență internă, în special dinaintea deciziei CCR din 23 iunie 2015, care să arate că judecătorii de cameră preliminară care au verificat legalitatea unor rechizitorii au examinat și au admis posibile argumente similare celor invocate de reclamant, referitoare la echitatea unor proceduri de judecată în camera preliminară încheiate, în cadrul cărora a fost confirmată legalitatea unor ordonanțe ale procurorilor de a redeschide urmărirea penală. De asemenea, opinia Procurorului General - exprimată la câțiva ani după încheierea procedurii în cauza reclamantului și după ce este de presupus că jurisprudența instanțelor naționale a avut timp să se dezvolte - pare să confirme faptul că procedurile de judecată în camera preliminară, în care au fost verificate ordonanțe ale procurorilor prin care s-a dispus redeschiderea urmăririlor penale încheiate înainte de pronunțarea deciziei de către CCR, erau definitive și nu mai puteau face obiectul unei verificări (a se vedea supra, pct. 36).

65. În acest context, Curtea apreciază că este dificil să accepte abordarea reclamantului de a rămâne inactiv și de a aștepta încheierea procesului său, după ce luase cunoștință de încheierea din 24 septembrie 2014, înainte de a formula o cerere în fața Curții.

66. Chiar presupunând că ar putea ignora faptul că reclamantul nu avea cum să știe, în decembrie 2014, că Avocatul Poporului va ridica o excepție de neconstituționalitate, la 3 martie 2015, în fața CCR (a se vedea supra, pct. 42) sau că această excepție va fi admisă, dat fiind limbajul clar folosit în Constituție cu privire la efectele deciziilor CCR prin care s-au admis excepții de neconstituționalitate (a se vedea supra, pct. 37), Curtea are îndoieli serioase cu privire la faptul că reclamantul putea să se aștepte în mod rezonabil, în orice etapă a procedurii în care a fost implicat, ca decizia CCR în discuție să aibă vreun efect în circumstanțele cauzei sale sau ca instanța de judecată să o pună în aplicare.

67. Și aceasta cu atât mai mult cu cât, având în vedere că decizia CCR în discuție privea doar normele de procedură relevante referitoare la procedura de cameră preliminară în cadrul căreia era verificată o ordonanță prin care procurorul a dispus redeschiderea urmăririi penale, procedură care, în cazul reclamantului, s-a finalizat prin pronunțarea unei încheieri care a rămas definitivă cu mult timp înainte ca CCR să fi pronunțat decizia sa. Într-adevăr,

ambele instanțe de judecată ordinare par să fi examinat și să fi respins acest argument, reiterând faptul că deciziile CCR aveau doar efecte *ex nunc* (a se vedea supra, pct. 25 și 28).

68. Având în vedere toate considerentele de mai sus, Curtea apreciază că reclamantul trebuia, sau cel puțin ar fi trebuit, să își dea seama, la 11 decembrie 2014, că nu dispunea de nicio cale de atac internă adecvată, care să îi ofere o perspectivă rezonabilă de reușită pentru plângerea sa referitoare la pretinsa inechitate a procedurii de judecată în cameră preliminară în cadrul căreia a fost verificată ordonanța prin care procurorul ierarhic superior a dispus redeschiderea urmăririi penale față de acesta.

69. Rezultă că acest capăt de cerere a fost introdus tardiv și trebuie să fie respins în conformitate cu art. 35 § 1 și § 4 din Convenție.

2. Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului la apărare al reclamantului și a principiului egalității armelor în faza de judecată a procesului

70. Curtea observă că reclamantul s-a plâns de refuzul instanțelor de judecată de a examina argumentele sale referitoare la nelegalitatea ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale față de acesta (a se vedea supra, pct. 46). Cu toate acestea, Curtea subliniază că reclamantul a fost în mod evident în măsură să invoce toate argumentele sale referitoare la nelegalitatea acestei ordonanțe în fața instanțelor de judecată și că instanțele de judecată au examinat și au respins aceste argumente, oferind motive pentru această soluție (a se vedea supra, pct. 22-35).

71. Curtea consideră, așadar, că nemulțumirea reclamantului privește mai degrabă calitatea motivelor prezentate de instanțele de judecată pentru respingerea argumentelor sale, în special modul de interpretare a cadrului juridic relevant aplicabil în cauza sa, decât absența unor astfel de motive.

72. Din jurisprudența Curții reiese că o hotărâre judecătorească internă poate fi caracterizată ca fiind „arbitrară” într-o măsură care prejudiciază caracterul echitabil al procesului numai dacă este lipsită de motivare sau dacă motivarea se bazează pe o vădită eroare de fapt sau de drept săvârșită de instanța națională, având ca rezultat o „denegare de dreptate” [a se vedea *Moreira Ferreira împotriva Portugaliei (nr. 2)* (MC), nr. 19867/12, pct. 85, 11 iulie 2017].

73. Având în vedere probele de care dispune, inclusiv dispozițiile interne relevante aplicabile în speță și constatările sale de mai sus (a se vedea supra, pct. 57-67), Curtea nu poate identifica niciun element în motivarea hotărârilor instanțelor de judecată care să indice că acestea s-au bazat pe erori vădite, care ar face ca ordonanțele în cauză să fie arbitrare într-o măsură care prejudiciază caracterul echitabil al procedurii în cauza reclamantului.

74. Rezultă că acest capăt de cerere este vădit nefondat și trebuie să fie respins în conformitate cu art. 35 § 3 și § 4 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 13 DIN CONVENȚIE

75. Reclamantul s-a plâns că procedura judiciară, inclusiv cererea de revizuire a procedurii, introdusă împotriva deciziei definitive de condamnare a acestuia, nu i-a oferit o cale de atac efectivă pentru preținsele încălcări ale drepturilor sale prevăzute de Convenție, fiind astfel încălcat art. 13 din Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de [...] Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

A. Argumentele părților

1. Guvernul

76. Guvernul a susținut că art. 13 nu este aplicabil în situațiile în care pretinsa încălcare a Convenției a avut loc în cadrul procedurii judiciare.

77. În orice caz, reclamantul a beneficiat de căi de atac interne efective pentru a-și prezenta plângerile cu privire la pretinsa nelegalitate a ordonanței procurorului ierarhic superior din 13 august 2014 și efectele deciziei CCR asupra acțiunii inițiate împotriva sa. Argumentele sale au fost examinate în faza de judecată a procedurii și în cadrul unei cereri de revizuire. Argumentele ar fi putut fi reexamineate și la 2 aprilie 2015, însă reclamantul nu le-a invocat. Faptul că instanțele au respins argumentele sale formulând o motivare pertinentă în acest sens nu înseamnă că acele căi de atac de care dispunea reclamantul erau ineficiente.

2. Reclamantul

78. Reclamantul a susținut că instanțele nu i-au pus la dispoziție o cale de atac efectivă, care îi permitea să obțină revizuirea legalității procedurii de redeschidere a urmăririi penale în cauza sa în lumina deciziei CCR. Conform cadrului juridic intern, încheierea pronunțată de un judecător de cameră preliminară nu poate fi verificată prin intermediul unei cereri de revizuire a procedurii. În plus, instanțele de judecată au respins argumentele sale referitoare la nelegalitatea ordonanței procurorului ierarhic superior din 13 august 2014, invocând pur și simplu efectul *res judicata* al încheierii din 24 septembrie 2014.

B. Motivarea Curții

79. Curtea reiterează faptul că art. 13 impune existența unei căi de atac în dreptul intern numai în ceea ce privește plângerile care pot fi considerate ca fiind „întemeiate” în sensul Convenției (a se vedea *Boyle și Rice împotriva*

Regatului Unit, 27 aprilie 1988, pct. 52, Seria A nr. 131). În plus, rolul art. 6 în raport cu art. 13 este acela al unei *lex specialis*, cerințele art. 13 fiind înglobate în cerințele mai stricte ale art. 6 (a se vedea, de exemplu, *Kuznetsov și alții împotriva Rusiei*, nr. 184/02, pct. 87, 11 ianuarie 2007 și *Efendiyeva împotriva Azerbaidjanului*, nr. 31556/03, pct. 59, 25 octombrie 2007).

80. Având în vedere că respectivele capete de cerere formulate de reclamant în temeiul art. 6 din Convenție au fost declarate inadmisibile și, prin urmare, plângerile sale în această privință nu pot fi considerate „întemeiate” în sensul Convenției și că, în orice caz, reclamantul a avut posibilitatea să formuleze, în fața instanțelor naționale, excepții cu privire la caracterul echitabil al procedurii și la principiul *ne bis in idem*, Curtea consideră că respectivul capăt de cerere formulat de reclamant în temeiul art. 13 este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție și trebuie să fie respins în conformitate cu art. 35 § 4 din Convenție.

III. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 4 DIN PROTOCOLUL NR. 7 LA CONVENȚIE

81. Reclamantul s-a plâns că decizia procurorului ierarhic superior de a redeschide urmărirea penală i-a încălcat drepturile garantate de art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție, care, în măsura în care este relevant, prevede următoarele:

„1. Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui stat.

2. Dispozițiile paragrafului precedent nu împiedică redeschiderea procesului, conform legii și procedurii penale a statului respectiv, dacă fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.

[...]”

A. Cu privire la admisibilitate

82. Curtea observă că acest capăt de cerere nu este nici vădit nefondat, nici inadmisibil pentru alte motive enumerate la art. 35 din Convenție. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

(a) Reclamantul

83. Reclamantul a susținut că, deși nu a plătit efectiv amenda care i-a fost aplicată în noiembrie 2013 (a se vedea supra, pct. 7 și 19), a fost urmărit penal de două ori pentru aceeași infracțiune. Circumstanțele cauzei sale erau

similare altor cauze în care Curtea a constatat o încălcare a art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție.

84. Faptul că acesta nu a plătit amenda nu a jucat niciun rol în decizia procurorului ierarhic superior de a redeschide urmărirea penală.

(b) Guvernul

85. Guvernul a admis că procedurile îndreptate împotriva reclamantului, inclusiv amenda care i-a fost aplicată, erau de natură penală, au avut ca obiect aceleași fapte și au avut ca rezultat condamnări. Cu toate acestea, ordonanța din 4 noiembrie 2013 (a se vedea supra, pct. 7) nu era definitivă în sensul Convenției, întrucât reclamantul nu a plătit niciodată amenda care i-a fost aplicată.

86. În orice caz, procurorul ierarhic superior a redeschis urmărirea penală față de reclamant din cauza unui viciu fundamental în cadrul procedurii anterioare. În special, ordonanța din 4 noiembrie 2013 fusese nelegală întrucât aplicase în mod greșit normele de procedură penală relevante. Și aceasta cu atât mai mult cu cât reclamantul a recidivat în cursul termenului de încercare al suspendării condiționate a executării unei pedepse de două luni de închisoare, care îi fusese aplicată pentru o altă infracțiune (a se vedea supra, pct. 24), și, prin urmare, acesta nu mai putea să beneficieze de un alt act de clemență.

87. Procurorul ierarhic superior nu s-a bazat pe motivul menționat mai sus pentru a redeschide urmărirea penală față de reclamant. Cu toate acestea, instanțele l-au luat în considerare la aprecierea cauzei.

2. Motivarea Curții

88. Curtea reiterează principiile stabilite în jurisprudența sa privind dublarea urmăririi penale (a se vedea *Mihalache*, citată anterior, pct. 47-49).

89. În speță, Curtea constată că Guvernul nu a contestat faptul că procedura care a condus la emiterea ordonanței din 4 noiembrie 2013 (a se vedea supra, pct. 7) și cea care a condus la decizia definitivă din 22 octombrie 2015 (a se vedea supra, pct. 27) erau de natură penală în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7. În plus, acesta nu a contestat faptul că cele două decizii privesc aceleași fapte (a se vedea supra, pct. 85). Curtea constată că nu există niciun motiv pentru a adopta o poziție diferită.

90. Prin urmare, rămâne să stabilească dacă a existat o dublare a procedurii în cauza reclamantului.

91. Curtea observă că Guvernul a recunoscut, de asemenea, că ordonanța prin care procurorul a dispus scoaterea de sub urmărire penală a reclamantului a implicat o „condamnare” în sensul material al termenului (a se vedea supra, pct. 85). Curtea consideră că nu există niciun motiv pentru a adopta o poziție diferită.

92. În plus, în pofida argumentelor contrare invocate de Guvern, Curtea a stabilit deja că ordonanța menționată mai sus rămăsese definitivă, în sensul Convenției, la 13 august 2014, dată la care procurorul ierarhic superior și-a exercitat puterea discreționară de a redeschide urmărirea penală față de reclamant (a se vedea supra, pct. 58).

93. Potrivit jurisprudenței Curții, ordonanța prin care un procuror ierarhic superior a dispus redeschiderea unei proceduri încheiate printr-o condamnare definitivă, ordonanță care este rezultatul unei simple reexaminări a faptelor în lumina legislației aplicabile, în lipsa unor fapte sau probe noi ori recent descoperite și fără să fi fost identificat un viciu fundamental în cadrul acestei proceduri, nu este inclusă în circumstanțele excepționale menționate la art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7, care justifică o posibilă redeschidere a procedurii (a se vedea *Mihalache*, citată anterior, pct. 135-137).

94. În speță, procurorul ierarhic superior și judecătorul de cameră preliminară au luat deciziile lor pe baza aceluiași dosar ca și procurorul, nefiind depusă ori examinată nicio probă nouă. Prin urmare, redeschiderea cauzei nu a fost justificată de apariția unor fapte noi sau recent descoperite.

95. În plus, din ordonanța din 13 august 2014 și din încheierea din 24 septembrie 2014 reiese că redeschiderea urmăririi penale a fost justificată de interpretarea diferită a legislației relevante și de aprecierile diferite ale circumstanțelor cauzei de către procurorul ierarhic superior și de către judecătorul de cameră preliminară, circumstanțe care, în opinia acestora, ar fi trebuit să fie examinate în cadrul unui proces penal și nu puteau fi considerate ca reprezentând o „atingere minimă” [adusă valorilor apărute de lege] și pedepsite doar prin sancțiunea cu caracter „administrativ” a amenzii (a se vedea supra, pct. 9-13).

96. Guvernul a subliniat că instanțele de judecată au luat de asemenea în considerare la aprecierea cauzei faptul că reclamantul a săvârșit infracțiunea în cauză în cursul termenului de încercare al suspendării condiționate a executării unei pedepse de două luni de închisoare, care îi fusese aplicată pentru o infracțiune săvârșită anterior (a se vedea supra, pct. 86). Totuși, Curtea observă că Guvernul a admis că acest motiv nu a fost invocat de procurorul ierarhic superior sau de judecătorul de cameră preliminară în deciziile lor de redeschidere a urmăririi penale față de reclamant (a se vedea supra, pct. 87). Astfel, Curtea consideră greu de acceptat faptul că acest motiv s-a numărat printre motivele care au determinat redeschiderea urmăririi penale față de reclamant.

97. Chiar presupunând că ar putea fi de acord cu faptul că redeschiderea urmăririi penale față de reclamant a fost determinată de erorile comise de procuror atunci când a apreciat circumstanțele specifice ale cauzei reclamantului în lumina legislației aplicabile, Curtea reiterează faptul că greșelile sau erorile autorităților statului ar trebui să fie în beneficiul acuzatului. Cu alte cuvinte, riscul oricărei greșeli făcute de organul de urmărire penală sau de o instanță trebuie suportat de stat, iar erorile nu trebuie

remediate în detrimentul persoanei în cauză (a se vedea *Radchikov împotriva Rusiei*, nr. 65582/01, pct. 50, 24 mai 2007).

98. Simpla apreciere că ancheta desfășurată în cauza reclamantului a condus la o scoatere „eronată” de sub urmărire penală nu poate, în sine, în lipsa unor erori judiciare sau a unor încălcări grave ale procedurii judiciare, a unui abuz de putere, a unor erori vădite în aplicarea dreptului material sau a altor motive importante legate de interesele justiției, să indice existența unui viciu fundamental în procedura anterioară. În caz contrar, povara consecințelor lipsei de diligență a organelor de urmărire penală în cursul cercetării preliminare ar fi transferată în întregime către reclamant și, mai important, o simplă alegație privind existența unei deficiențe sau a unei erori în cadrul anchetei, oricât de minoră și ne semnificativă ar fi, ar crea posibilitatea nelimitată ca acuzarea să comită un abuz de procedură, solicitând redeschiderea unei proceduri încheiate (ibid., pct. 48).

99. Prin urmare, Curtea nu poate fi de acord cu afirmația Guvernului potrivit căreia redeschiderea urmăririi penale față de reclamant a fost justificată de un viciu fundamental în procedura anterioară (a se vedea supra, pct. 86).

100. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că motivele oferite de procurorul ierarhic superior și de judecătorul de cameră preliminară pentru a justifica redeschiderea urmăririi penale în temeiul ordonanței din 13 august 2014 sunt în contradicție cu condițiile stricte impuse de art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7. Prin urmare, redeschiderea urmăririi penale în prezenta cauză nu era justificată de excepția prevăzută de această dispoziție.

101. Rezultă că reclamantul a fost condamnat pe baza ordonanței din 4 noiembrie 2013, care rămăsese definitivă la data la care a fost pusă în mișcare o nouă acțiune penală, ca urmare a ordonanțelor din 13 august și din 24 septembrie 2014. Având în vedere că niciuna dintre situațiile care permit conexarea procedurilor [a se vedea *A și B împotriva Norvegiei* (MC), nr. 24130/11 și 29758/11, pct. 112-34, 15 noiembrie 2016] sau redeschiderea procedurii nu a existat în speță, Curtea concluzionează că reclamantul a fost judecat de două ori pentru aceeași infracțiune, fiind încălcat principiul *ne bis in idem*.

102. În consecință, a fost încălcat art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție.

IV. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

103. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

104. Reclamantul a solicitat 50 000 EUR pentru prejudiciul moral suferit ca urmare a celei de-a doua condamnări și a detenției sale.

105. Guvernul a susținut că pretenția reclamantului privind prejudiciul moral era excesivă și că simpla constatare a unei încălcări ar constitui o reparație echitabilă suficientă.

106. Curtea consideră că simpla constatare a unei încălcări nu este suficientă pentru a despăgubi reclamantul pentru sentimentul de nedreptate și frustrare pe care trebuie să îl fi simțit acesta ca urmare a redeschiderii urmăririi penale (a se vedea *Mihalache*, citată anterior, pct. 148). Pronunțându-se în echitate, Curtea acordă reclamantului 5 000 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

B. Cheltuieli de judecată

107. Reclamantul a solicitat, de asemenea, 408 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața Curții. El a prezentat avocatului său o chitanță care atestă plata acestei sume.

108. Guvernul a susținut că pretenția reclamantului nu a fost justificată pe deplin și, prin urmare, caracterul real, necesar și rezonabil al acestor cheltuieli era îndoielnic.

109. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care s-a stabilit caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În prezenta cauză, ținând seama de documentele aflate în posesia sa, de încălcarea constatată și de criteriile menționate mai sus, Curtea consideră rezonabil să acorde reclamantului suma integrală solicitată de acesta pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața sa.

C. Dobânzi moratorii

110. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal, practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, ÎN UNANIMITATE, CURTEA

1. *declară* cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere formulat în temeiul art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție și inadmisibilă în ceea ce privește celelalte capete de cerere;
2. *hotărăște* că a fost încălcat art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție;

HOTĂRÂREA STĂVILĂ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

3. *hotărâște*

- (a) că statul pârât trebuie să plătească, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:
 - (i) 5 000 EUR (cinci mii de euro), pentru prejudiciul moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;
 - (ii) 408 EUR (patru sute opt euro), pentru cheltuielile de judecată, plus orice sumă ce poate fi datorată de reclamant cu titlu de impozit;
- (b) că, de la expirarea termenului de trei luni menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată anuală egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale;

4. *respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 1 martie 2022, în conformitate cu art. 77 § 2 și § 3 din Regulamentul Curții.

Ilse Freiwirth
Grefier adjunct

Yonko Grozev
Președinte

În conformitate cu art. 45 § 2 din Convenție și cu art. 74 § 2 din Regulamentul Curții, opinia separată a judecătorului Grozev se anexează la prezenta hotărâre.

YGR
IF

OPINIA SEPARATĂ A JUDECĂTORULUI GROZEV

Deși sunt pe deplin de acord cu concluzia potrivit căreia cele două capete de cerere formulate în speță în temeiul art. 6 sunt inadmisibile, am rezerve semnificative cu privire la motivele pentru care primul capăt de cerere formulat în temeiul art. 6 a fost declarat inadmisibil de majoritate. Și întrucât are legătură cu principiile fundamentale ale interpretării și aplicării art. 6 din Convenție, această chestiune merită abordată în cadrul unei opinii separate.

Acest capăt de cerere formulat de reclamant privește decizia judecătorului de cameră preliminară de a redeschide urmărirea penală și pretinsa încălcare a drepturilor acestuia, din cauza încălcării dreptului său la apărare și a principiilor egalității armelor și securității juridice în cadrul procedurii în fața judecătorului de cameră preliminară. Majoritatea a decis să trateze procedura prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi, desfășurată în fața judecătorului de cameră preliminară, ca fiind o procedură separată, atrăgând astfel aplicarea tuturor garanțiilor prevăzute de art. 6. Și întrucât cererea a fost depusă la Curte la mai mult de șase luni de la decizia judecătorului de cameră preliminară, aceasta a fost declarată inadmisibilă de majoritate, pentru depășirea termenului de șase luni.

Dezacordul meu privește aspectul dacă art. 6 ar putea fi aplicat separat diferitelor faze ale procesului penal la nivel național, în speță decizia judecătorului de cameră preliminară de a continua urmărirea penală față de reclamant în fața instanțelor naționale. Curtea a susținut în mod constant că acest lucru nu este posibil, întrucât principalul scop al art. 6 din Convenție, în ceea ce privește procedurile penale, este de a asigura un proces echitabil în fața unei „instanțe” competente, care să hotărască asupra „unei acuzații în materie penală”. Stabilirea definitivă a temeiniciei unei acuzații în materie penală a fost interpretată în mod constant ca fiind decizia definitivă – în conformitate cu dreptul intern – prin care acuzatul a fost declarat vinovat sau nevinovat și sancțiunea definitivă care i-a fost aplicată. Prin urmare, Curtea a refuzat să aplice garanțiile prevăzute la art. 6 oricărei proceduri separate care ar putea exista în temeiul dreptului intern, efectuând, în schimb, o analiză a caracterului echitabil al procedurii penale în ansamblu. Potrivit uneia dintre numeroasele referințe, preocuparea principală a Curții este să aprecieze caracterul echitabil al procesului penal în ansamblul său. Respectarea cerințelor unui proces echitabil trebuie apreciată de la caz la caz, având în vedere evoluția procesului în ansamblul său, și nu pe baza examinării izolate a unui anumit aspect sau eveniment [a se vedea *Ibrahim și alții împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 50541/08 și alte 3 cereri, pct. 250-251, 13 septembrie 2016]. Motivul acestei abordări este în mod evident acela de a le permite instanțelor interne să soluționeze și să remedieze orice deficiență înainte ca problema în cauză să fie prezentată în fața Curții.

Aceasta nu înseamnă că evenimentele din cadrul unei astfel de proceduri separate, și în special în faza precontencioasă, nu sunt relevante pentru

caracterul echitabil al procesului penal în ansamblu. Curtea a recunoscut că art. 6 se aplică procedurilor premergătoare judecății – în special drepturilor garantate de art. 6 § 3 – și că acesta „poate fi relevant înainte de trimiterea în judecată, dacă și în măsura în care este posibil să se aducă atingere în mod semnificativ caracterului echitabil al procesului, ca urmare a nerespectării inițiale a dispozițiilor sale” [a se vedea *Dvorski împotriva Croației* (MC), nr. 25703/11, pct. 76, CEDO 2015]. Curtea a statuat în mod expres că nu este exclus ca un anumit factor să fie atât de decisiv astfel încât să permită stabilirea caracterului echitabil al procesului într-o fază incipientă a procedurii. În această privință, în cazul în care a fost identificat un viciu de procedură, instanțelor naționale le revine în primul rând obligația de a aprecia dacă acest viciu de procedură a fost remediat în cadrul procedurii ulterioare, lipsa unei aprecieri în acest sens fiind în sine, prima facie, incompatibilă cu cerințele unui proces echitabil, în conformitate cu art. 6 din Convenție [a se vedea *Simeonovi împotriva Bulgariei* (MC), nr. 21980/04, pct. 113, 12 mai 2017, și *Mehmet Zeki Çelebi împotriva Turciei*, nr. 27582/07, pct. 51, 28 ianuarie 2020]. Cu toate acestea, Curtea a refuzat în mod constant să verifice separat evenimentele din faza precontencioasă și le-a revizuit în mod constant ținând seama de faza ulterioară a procedurii. Astfel, Curtea a examinat în mod specific dacă pretensele încălcări din faza precontencioasă au adus atingere caracterului echitabil al procesului și dacă instanțele de judecată și de apel au luat măsuri pentru a remedia atingerea în cauză.

Într-adevăr, dreptul intern oferă garanții procedurale sporite în anumite etape ale procedurii interne, inclusiv beneficiul unei proceduri contradictorii și posibilitatea formulării unui apel în fața unei instanțe superioare, astfel cum a constatat Curtea Constituțională a României în legătură cu procedura în fața judecătorului de cameră preliminară (a se vedea punctele 42-44 din hotărâre). Dar acest lucru ține de decizia instanțelor interne cu privire la modul cel mai adecvat de organizare a procedurii penale, pentru a asigura un echilibru între numeroasele drepturi și interese aflate în joc, în vederea realizării unei proceduri judiciare eficiente și echitabile. Totuși, aceasta nu este o obligație impusă de Convenție și nici nu necesită o analiză separată a Curții cu privire la respectarea art. 6.

Revenind la faptele din speță, reclamantul s-a plâns că „redeschiderea urmăririi penale și condamnarea acestuia au încălcat dreptul său la apărare și principiul egalității armelor, întrucât legalitatea ordonanței prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale fusese examinată de un judecător de cameră preliminară în absența lui și fără ca acesta să fi fost citat să participe la proces [...]” (a se vedea supra, pct. 46). Potrivit abordării standard a Curții, întrebarea la care ar fi trebuit să se răspundă mai întâi este dacă această pretenție încălcare a adus atingere în mod semnificativ fazelor ulterioare ale procesului reclamantului. În opinia mea, răspunsul la aceasta întrebare este în mod evident nu. Având în vedere că, potrivit Convenției, nu există un drept la controlul jurisdicțional al unei decizii de a continua urmărirea penală în

HOTĂRÂREA STĂVILĂ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI – OPINIE SEPARATĂ

fața instanțelor, că argumentele juridice invocate de reclamant au fost examinate de instanțele naționale și că posibilitatea acestuia de a pregăti o apărare eficientă nu a fost afectată (a se vedea punctele 28-29 din hotărâre), nu există niciun element în analiza efectuată de instanțele naționale cu care să nu fiu de acord. Prin urmare, acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și inadmisibil pentru acest motiv.